

Adnan Binyazar

ON BEŞ TÜRK MASALI

resimleyen: sedat girgin

DESTANLAR VE MASALLAR
Masal

27.
BASIM

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

 CAN
ÇOCUK

Adnan Binazar
ON BEŞ
TÜRK MASALI

resimleyen: sedat girgin

yağın koordinatörü: ipek şoran
düzelti: nurten sönmezcan
kapak ve iç tasarım: gözde bitir tufan
tasarım uygulama: gelengül erkara

1. BASIM: 2003

27. BASIM: 2000 adet, KASIM 2023

ISBN 978-975-07-0295-2

© can sanat yayınları a.ş., 2003

tüm hakları saklıdır. tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

can sanat yayınları yayım ve dağıtım tic. ve san. a.ş.

yayıncı sertifika no: 43514

maslak mh. eski büyükdere cad. iz plaza no: 9/25 sarıyer, istanbul

telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 faks: 252 72 33

cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com

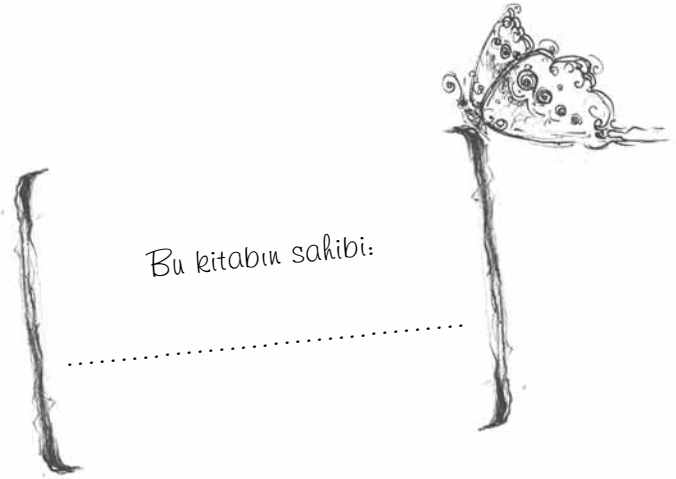
baskı ve cilt: vizyon basımevi kâğıtçılık matbaacılık

ve yayıncılık san. tic. ltd. şti.; sertifika no: 52098

adres: beylükdüzü o.s.b. mah. orkide cad.

no:1/z beylükdüzü - istanbul

Bu kitabın sahibi:

Adnan Binçazar

1934'te Diyarbakır'da doğdu. Dicle köy Enstitüsü'nü bitirdi. Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nde okudu. İlköğretmen okulu'ndan üniversiteye, değişik okullarda edebiyat öğretmenliği yaptı. Berlin'de, ders kitapları yazma projelerinde çalıştı. Cumhuriyet gazetesinde "Ayna" ve "Pazar Yazıları" köşelerinde denemeleri yayımlanıyor. Deneme ve eleştirilerini Toplum ve Edebiyat, Ağıt Toplum, Ozanlar Yazarlar kitaplar, Ayna, Duyguların Anakarası, Edebiyatın Dar Yolu adlı kitaplarında topladı. Halk yazını ile ilgili kitapları ise "Dede Korkut", "Kan Turalı", "Halk Anlatıları", "On Beş Türk Masalı", "Elif ile Mahmut", "Kerem ile Aslı" adlarını taşıyor. "Masalını Ritiren Dev" adlı romanını 2000'de, Orhan Kemal Roman Armağanı'na değer bulunan "Ölümün Gölgesi Yok"u 2004'te, Öykü kitapları "Şairin Kedisi"ni 2005'te, "Şah Mehmet"i 2009'da yayımladı. Son kitabı "Ardında Leke Bırakmamalı Sevgi" kitapçılarda.

Yazarın yayınevimizden çıkan diğer kitapları:

ATATÜRK ANLATIYOR, DEDE KORKUT'TAN ÖYKÜLER, KAÇIŞ / GÜNIŞIĞINA YOLCULUK 1,
VARIŞ / GÜNIŞIĞINA YOLCULUK 2, OKUL YILLARI / GÜNIŞIĞINA YOLCULUK 3

ON BEŞ TÜRK MASALI

içindekiler

- masal gerçeği, 7
bir serçecik varmış... göğsü kınalanmış gibi kırmızı, 11
nohut oğlan, 17
kuzuları aldatan kurt, 31
cimrilikte üstüne rok cimcim'in..., 41
yarım hasan, 49
üşengeç mi üşengeç bir oğlan!, 59
karaşılın, 77
tencerecik, 89
gül güzeli, 99
yeşil yağmur, 107
keloğlan, 115
keloğlan ile tilki, 129
altın tas, 141
tık sopam tık, 151
dev baba, 165

masal gerçeği

Masal, yaratıcısı belli olmayan, ağızdan ağıza sürüp gelen, insan belleğinde geniş bir düşün dünyası yaratan bir anlatı türüdür. Düş ürünü kurgularla gelişen masallar gerçekçi öğeler taşır. Masalda geçen olaylar birbirine benzer gibi görünse de, her biri ayrı bir duygu yoğunluğunun, yaratıcı düşüncenin ürünüdür. Her birinden çıkarılacak ayrı sonuçlar vardır. Anlatı boyunca geliştirilen olaylar, dinleyeni duyguyula, sezgiyle donatır, ona köklü bir anlayışın ve beğeni dünyasının yolunu açar.

Karşısına egemen güçleri alıp sonunda onların alt edilmesi kurgusuna dayanan olay anlatımıyla, halk, bununla içindeki direnme duygusunu güçlendirir. Masalda olaylar, kişiler, çelişkiler, anlatının yarattığı olağanüstülüklerle biçimlenir. Bu yaratıklar görünümlerinde "insan"dan ayrılırsalar da, sevgide,

*güzellikte, tutkuda, zulümde, kötülükte onunla aynı duyguları yaşarlar. Öbür türlerde olduğu gibi, masal-
da da “insanlığın bütün halleri” sıralanır. Toplumsal yaşamda insanın iyisi kötüsü dev/cin/peri tipleme-
siyle verilir. Zıt yönleriyle çizilen bu düşsel yaratıklar, kişiliklerimizdeki iyi-kötü geçişimlerinin simgesi-
dir. Özellikle Türk masallarında kaba güce dayanan üstünlükler bağışlanmaz. Karşısındaki amansız bir dev olsa da, başarı, kimsenin adam yerine koymadığı küçücük bir çocuga, Keloğlan’a yüzünü döner. Yaşar Kemal’in, “En büyük zekâ halkın zekâsıdır,” dediği gibi; bu kurgu, en büyük gücün halkta olduğunun göstergesi sayılmalıdır.*

*Masal, insan davranışlarındaki temel zıtlıkları ve gerilimleri yansıtan evrensel bir anlatma isteğinin ürünüdür. Her ulusun masalı ayrı gibi görünür; yine de, bütün masallar zıtlıkların ve çelişkilerin ortaya konulmasında, düşsel varlıkların yaratılmasında he-
men aynı kurgu çevresinde gelişir. Eleştirel bir bakış açısı da olan masal anlatımının, haklıyı haksızdan ayırmasında, kaba gücün karşısına akli çıkarmasında, güzelliği çirkinin karşısında egemen kılmasında insana hiç değilse düşsel bir dünyada umut kapısı olur. Masal, insanın, kendine anlatımla bir dünya kurma çabasıdır. Masalı bu yönüyle yorumlayarak, “hayal sömürücü bir anlatı türü” sayanlar olsa da, kendini kendi içinde yeniden var eden insanın ‘hayal ettiği*

müddetçe yaşadığı' da bir gerçektir.

Masallar, halkların yaşam biçimlerini, dünyaya bakışını ve değer yargılarını yansıtması yönünden de önemli kültür kaynaklarıdır. Masalın düşünce kaynağı, insanın ahlak ve beğeniyle kurduğu kişiliğidir. Bu, düşünce ve duygularla beslenen bir anlatı estetiğiyle yaratılır. Shakespeare, Goethe, Oscar Wilde; bizde Yaşar Kemal gibi yazarların, anlatımlarını bu ulusal estetik üzerine kurdukları; insanlığın evrensel duygu alanlarına, halkın yaratıcı deyiş gücünden beslenen bu anlatımsal birikimiyle uzandıkları bir gerçektir.

Birçoğunu, Anadolu masallarının derlenip sınıflandırılmasında büyük emeği geçen Prof. Pertev Naili Boratav'ın Az Gittik Uz Gittik adlı derlemesinden seçtiğim bu masalları, anlatımsal düzeyde olmasa da, çocukların çağdaş ilgi alanlarını göz önünde bulundurarak, düşünce ve duygu kurgusu yönünden değişik bir biçimlemeyle sunmaya çalıştım. Kitabın ilk ve 2. basımını Almanya'da yaparak, bu masalların orada emekleriyle yaşayan halkımızın çocuklarına ulaşmasını sağlayan Yabanel Yayınevi yönetmeni dostum Mustafa Demir ile Ortadoğu Yayınları sahibi rahmetli Hüseyin Çölgeçen'e gönül borcumu sunuyorum.

Adnan Binyazar

I.

BİR SERÇECİK VARMIŞ... GÖĞSÜ KINALANMIŞ GİBİ KIRMIZI...

Ormanın tarlalara yakın yerinde bir serçecik varmış. Göğsü kinalanmış gibi kırmızı. Tüyleri renk renk, sipsivri gagalı, bir lokma bir serçecik... Daldan dala atlar, ağaç deliklerinden kurtçuklar toplar, yaşayıp gidermiş. Ormanın bütün yaratıklarıyla dostmuş serçecik. Sırtına konduğu aslanlar, kaplanlar, öküzler, yabandomuzları bile bir şey demezlermiş ona. Hele danalar çok eğlendirirmiş serçeciği. Sipsivri gagasıyla danaların kulaklarını didikleyerek onlarla şakalaşmış. Onların kulaklarını oynatmalarına gülermiş de gülermiş! "Yapma, serçecik, görüyorsun, sen gagaladıkça kulaklarım kaşınıyor," demesinler, pır diye bir dala konar, kahkahalarını tutamazmış.

Bahar gelmez mi, sevinci sınır tanımazmış. Yeni doğan kuzuların burunlarını gagalayıp onları zıp zıp zıplatmaya bayılırmış. Burunlarından huylanan

kuzular me me me diye zıplararken, serçecik de çalıdan çalıya uçar, cik cik cik ötermiş.

Ağaçlardan çayırlara süzölmek, güneş altında ışık ışık yanan ırmağın üstünde uçmak, böcek kanatlarının aydınlık renkleri arasında dolaşmak, tarlaları ince ince besleyen su sesini duyumsamak...

Aman Tanrım, ne güzel bir dünya bu!

Doğanın o altın kanatlı böceklerini öyle severmiş ki, değil onları yemek, örselenmesinler diye gagasını hiçbirinin kanadına dokunduramazmış. Acıktı mı, ağaç deliklerinde artık iyice kuruyup kalmış kurtçukları toplar, karnını öyle doyururmuş. Gülburnu, çitlembik, ketentohumu en iyi yiyecekleri...

Suyu nerden mi içermiş?..

Hani, yağmur yağınca, yemyeşil dipdiri yaprakların üzerinde oynar gibi damlacıklar olur; çeşmesi oymuş serçeciğın. Hele, kayalar arasında biriken küçücük gölcüklerde yıkanmaya doyamazmış. Yazın sıcağında ise, gölün duru sularına daldırırmiş gagasını.

"Dünyası böyle ışıklı bir serçeciğın masalı mı olur, zaten masal güzelliğı içinde yaşıyor o," demeyin; asıl onun masalı olur! Masal, düşler dünyasında güzellikleri örtünmek değil mi?..

Dünyada her şeyi, aslanları, kaplanları, fırça kıllı yabandomuzlarını, mercan tırnaklı ceylanları, kanatları bin bir renk böcekleri, göğü, güneşini, boz boz

ayıları, gölde ışık ışık balıkları... her yarattığı severmiş de, tek bir şeyi hiç sevmezmiş. Gök gürlendi mi dünyası karariverirmiş serçeciğin. Öyle ki, göğsünün kınası solarmış. Yukarıda gök gürlmeye görsün, onun bir lokmacık yüreği güm güm atarmış. Gürleme sesini duyunca korkudan büzülüp yere yatar, bacaklarını havaya kaldırmış.

Ormanın deneyimli yabandomuzu, serçeciği böyle bacakları havada çok görmüş. "Niye bu bir lokma serçecik gök gürlerken yere yatıp bacaklarını böyle

havaya kaldırıp tir tir titrer?" diye kendi kendine sorar dururmuş.

Bir gün yine gök çatlarcasına gürlerken, serçeyi o durumda görüp ona acımış. Yanına giderek merakla sormuş:

"Niye böyle sırtüstü yatıp bacaklarını yukarıya kaldırıyor, durmadan titriyorsun?"

"Aaaa! Görmüyor musun, hepimiz göğün altındayız. Böyle gürlüyüp çökerse ne olur halimiz! Üzerimize çökmesin diye göğü tutuyorum," demiş.

Oysa gök gürlemesi domuz için yağmur muştucusu. Gök gürlenecek, ardından, yağmur ok gibi yere inecek; kıllarının arasındaki biti, pireyi, tenine yapışmış keneleri yerinden sökecek, güzelce yıkanıp arınacak... Yaşlılık, yaratıklara olgunluk kazandırsa da, kendini tutamayıp gülmüş yabandomuzu:

"Hah hah haaa!.. Hiç güleceğim yoktu... Demek üstümüze çökmesin diye göğü tutuyorsun!.. Hah hah, hah hah!.. Sen, ha?.." diye gülmüş.

Öyle bir gürültüyle gülmüş ki yabandomuzu, gürlenmeyi andıran bu gülüş bir kat daha titretmiş serçeciği.

"Tabii, gülersin! Üstümüze gök yıkılacakmış, umurunda mı senin! Oysa göğü tutacağım diye benim kırk kilo yağım eridi!"

"Hah hah haaaa... Demek kırk kilo yağın eridi?.. Bre küçüğüm, senin gramın ne ki kırk kilo yağın eri-

sin! Hah hah hah!..”

Serçecik yabandomuzunun onu aşağılayarak gülmesine kızmış, “Seni domuz kafalı!” diye içinden geçirerek,

“Eh, herkesin gramı, kilosuna göre!” demiş, bacaklarını daha da yukarı kaldırarak göğü tutmaya çalışmış.

Yabandomuzu, burnunu toprağa gömerek, gülsün mü, düşünsün mü, bilemeden; dünyayı kendi kafa çemberinin çapıyla algılayan budalaların yaptığı gibi; uzaklaşmış serçeciğin yanından.

2.

nohut oğlan

Bir varmış bir yokmuş... Zamanın birinde, bir yaşlı karı-koca varmış. Çocukları yokmuş. Yalnız başlarına yaşayıp gidiyorlarmış. Kadın evde çalışırken, kocası tarlada çift süryormuş. Günlerden bir gün, yaşlı kadın nohut ayıklarken kendi kendine söylenmiş: "Ah, bir kalbur dolusu çocuğumuz olsaydı da biz de yalnızlıktan kurtulsaydık..."

Bir de bakmış, önünde bir kalbur dolusu ocuk! Tasta nohudun dökülüp ortalığa yayılması gibi, çocuklar da sağa sola dağılmış, başlamışlar bağırma-ya:

"Ana, süt!"

"Annaaaaa! Acıktım!.."

"Aaa! Ekmek!.."

Kadın ne yapacağını bilemeden dolaplara, ekmek sepetine koşuyor, çocuklar koro halinde bağırıyorlarmış:

“Karnımız acıktı; ekmek isteriz! Susadık; su isteriz!”

Çocuğun birisi ikisi, üçü dördü iyi de bunca-sıyla nasıl başa çıkılır!.. Ekmek yapmış, pişmeden kapışmışlar... Çorba pişirmiş, soğumadan içmişler...

Tam bu kargaşa içinde iken, yaşlı adam tarladan eve dönmüş. Ekmek istemiş, ekmek yok; yemek istemiş, yemek yok. Nohut iriliğinde yüzlerce çocuk ortada dolaşıyor. Adam,

“Bunlar ne?” diye sormuş karısına.

“Görmüyor musun; çocuklarımız!”

Olanı biteni anlattıktan sonra,

“Aman!” demiş, “Dilim kurusaydı da çocuk istemeseydim! Ey kurban olduğum Tanrım, istedim de bunca mı istedim! Efendi, kurtar beni bunlardan, yoksa çıldıracağım!”

Adam, içinden, “Kadın haklı; bunlar teknede hamur, tencerede aş bırakmaz, siler süpürürler; onu bu nohutlardan kurtarmak gerek,” diye düşünmüş. Karısına,

“Merak etme, yarından tezi yok, seni bunlardan kurtaracağım,” demiş.

Kocasının sözü kadını ferahlatmış. Kadın dipte köşede ne varsa bulup çıkarmış, çocuk nohutların karnını doyurmuş. Karınları doyan nohut çocuklar mışıl mışıl uyumuşlar. Adam, “Ne yaparım, ne ederim,” diye düşündüğünden, sabaha kadar gözlerini

yummamış, kafasında bir çözüm de bulmuş.

Gün ağarırken yatağından kalkmış, çocukları bir kalbura doldurarak tarlanın yolunu tutmuş. Tarlaya gelince, "Nasıl olsa bunlar birer nohut, tarlayı görünce nohutluklarını anımsayıp çocukluklarını unutturlar," diye düşünmüş, çocukları toprağın yüzüne serpmiş. Düşündüğü gibi olmuş, toprağa serpilene çocukların hiçbirinden bir daha ses çıkmamış.

Adam, her günkü gibi, akşam olunca eve gelmiş, kalburu direktteki yerine asmış. Karı-koca, çocuklardan kurtulmanın sevinciyle tam sofraya otururlarken,

"Ana, baba, ben buradayım!" diye bir ses duymuşlar. Kadın dönüp,

"Neredesin, nereden geliyor sesin?" diye sormuş.

"Ah, hiç halimi sorma, kalbura sıkışıp kaldım, çıkamıyorum bir türlü. Beni burada bırakmayın, kurtarın!"

Karı-koca, "Demek bizim kısmetimiz de böyle bir çocuk," diye düşünmüşler, nohut oğlanı sıkışıp kaldığı yerden kurtarmışlar. İçlerinden, "Nohut mohut, gene de çocuk işte," diye geçirip sevinmişler bile.

Ertesi gün baba çift sürmeye gitmiş, ana da ev işlerine koyulmuş. İnekleri, koyunları sağmış, ahırını temizlemiş, sütü kaynatıp yoğurt çalmış. "Nasıl olsa artık bir oğlumuz var; ekmek yağlayayım da Nohut

Oğlan alsın babasına götürsün; babası bir oğlu olduğunu görsün gönensin," diye düşünmüş. Sacdan sıcak sıcak aldığı ekmeği mis gibi yağla yağlamış. Nohut Oğlan'a seslenmiş:

"Gıldır gıldır (yuvarlacık) nohudum, ana kurban sana, hadi řu ekmeği al da babana götür, oğlunun aş getirdiğini görüp sevinsin baban," demiş.

Nohut Oğlan,

"Olur, ana!" demiş, yerinden fırlamış.

Kadın, eşegin üstüne bir heybe atmış. Ekmeği heybenin bir gözüne, ayrıanı da öbür gözüne koymuş. Oğlanı da eşegin kulağına oturtmuş, "Hadi selamete!" demiş.

Oğlan ıslık çala çala eşegin yolunca gitmiş. Yol-
da bir pekmezciyle karşılaşmış. Pekmezci taze ekmeğek kokusunu alınca, "Oh, taze ekmeği pekmeze banmak da ne iyi olur," diye geçirmiş içinden. Eşek de sahibsiz ya, elini heybenin gözüne daldırmış. Koca bir ekmeğek parçasını pekmeze banmış. Nohut Oğlan:

"Hop hop, amca, ekmeği bitirdin be! Ben babama ne götüreceğim?" diye seslenmiş.

Sesi duyup ortada kimseyi göremeyince, adam cin çarptı sanıp oraya yığılmış. Adam orada baygın yatadursun, Nohut Oğlan, pekmez kabını da heybeye yerleştirip ıslık çalarak yola koyulmuş.

Çalışmaktan kan ter içinde kalan babası Nohut Oğlan'ın getirdiklerini iştahla yemiş, hele pekmezin

tadına doyamamış; içinden de, “Bir insanın oğlunun olması ne iyi şey,” diye düşünmüş.

Tarlada çalışanlar yemekten sonra, sırtlarını bir ağaca dayar, şöyle bir kestirirler. Adam da öyle yapmış. Nohut Oğlan yerinde durur mu; bir öküzün kulağına girmiş, başlamış çift sürmeye. Bir yandan da nohut kardeşleriyle şakalaşmış.

O ülkenin padişahı zaman zaman köylü kılığına girerek topraklarında dolaşır, halkın ne yapıp ettiğini yakından görmek istemiş. Öyle bir günde, öküzlerin yalnız başlarına çift sürdüklerini görünce gözlerine inanmamış. “Meğer benim halkım nice uygarlıklara ermiş de benim gözümden kaçmış,” diye düşünmüş. Ağacın dibinde uyuyan adamın yanına gidip onu uyandırmış:

“Ne oluyor böyle, adamı olmadan öküzler nasıl tarla sürüyor?”

“Görmüyor musun, oğlum var ya...”

“Oğul moğul gördüğüm yok benim.”

“Öküzlerin yanına yaklaş, görürsün.”

Yaklaşmış, ama yine kimseyi görememiş. Padişahın şaşkınlığını anlayan Nohut Oğlan öküzün kulağından seslenmiş:

“Padişahım, beni arıyorsan buradayım. Öküzün kulağına bak, görürsün.”

Padişah, öküzün kulağına bakıp Nohut Oğlan’ı görünce, neredeyse pekmezci gibi bayılacaktı. Ama

halkının karşısında bayılınca onun ürkek biri olduğuna inanırlar diye kendini tutmuş. “Aman Tanrım, ülkemde ne küçük insanlar varmış da benim haberim yokmuş,” diye söylenmiş. Oğlana:

“İyice dışarıya çık da seni bir güzel göreyim,” demiş.

Oğlan fırlamış çıkmış. Padişah, oğlanın babasına:

“Bu oğlanı bana sat, ne dilersen dile benden.”

Adam, karşısındakinin padişah olduğunu falan bildiği yok; “Satayım gitsin, ne yapayım bu nohut kadar oğlanı,” diye geçirmiş içinden; padişaha,

“Sattım gitti, al götür nereye istersen!” demiş.

Padişah bir kese altını atmış adamın önüne. Adam bir kese altını görünce çifti çubuğu bırakmış, evin yolunu tutmuş. Padişah da oğlanı cebine koyup oradan uzaklaşmış. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gidip saraya varmışlar.

Aradan günler geçmiş. Oğlan, padişahın verdiği her işi yapıyormuş. Ama padişah onun iyi bir iş sahibi olmasını istiyormuş. Bir gün oğlana,

“Hangi işte çalışmak istersin, Nohut Oğlan?” diye sormuş.

“Ben mi? Hıııı... Bir düşüneyim... Deveci olmak isterim,” demiş.

Padişah, “Acaba niye deveci olmak ister bu oğlan?” diye düşünmemiş değil, “Ama, o ki öyle istiyor;

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

 CAN
ÇOCUK

YAŞ

10

11

12

+

Adnan Binçazar

ON BEŞ TÜRK MASALI

keloğlan'dan nohut oğlan'a,
üşengeç oğlan'dan karayıllana
unutulmaz türk masalları...

masallar birbirine benzer, ama her ülkenin
masalı o ülkenin özelliklerini taşır.

Her masalda, bir anlatıcı vardır. Masallar
konuşma diliyle yazıldığı için kolay anlaşılır.
Masal seven kişi, haklıyı haksızdan, akıllıyı
akılsızdan, güzeli çirkinden ayırabilir.
Devlerin, cinlerin, perilerin, cadıların dışında,
 padişahlar, vezirler, halkının mutluluğunu
gözeten yöneticiler, özellikle de keloğlan, masal
kahramanlarının başında gelirler.

Adnan Binçazar'ın, kendi yorumlarını da
katarak derleyip yazdığı on beş türk masalı'nı
ilgiyle okuyacaksınız.

ISBN 978-975-07-0295-2

9 789750 702952